

Celal Saraç

1906 - 1998

Prof. Dr. İsmet Ertay (Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Eski Dekanı ve Fizik Bölümü Emekli Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Hüseyin Erbil (Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü Öğretim Üyesi)

1906 yılında Bağdat' da doğan ve Urfa ' da Büyüyen Mustafa Celal Saraç, ilk ve ortaokulu burada tamamlamıştır. 1922- 1923 yılları arasında Urfa Vatan ilkokulunda matematik öğretmenliği yapmış; 1926 yılında, Adana Lisesi'nden mezun olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın açtığı yurtdışı yükseköğretim sınavını kazanan Celal Saraç, 1932 yılında Fransa'nın Dijon Üniversitesi Fen Fakültesi matematik-fizik-kimya dalından mezun olduktan sonra, Adana Lisesi öğretmenliğine atanmıştır.

1933' de yapılan Üniversite Reformu ile oluşan, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Genel Fizik Kürsüsü doçentliğine naklen atanarak akademik hizmete başlayan Dr. Celal Saraç, 1942 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü matematik öğretim üyeliğine ve Milli Eğitim Bakanlığı Yükseköğretim Şube Müdürlüğü' ne atanmıştır. 1943 yılında Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi' nin kuruluşuyla bu fakültenin fizik profesörlüğüne ve Milli Eğitim Bakanlığı Talim-Terbiye Dairesi üyeliğine naklen atanan Celal Saraç, 1951-1953 yılları arasında Fen Fakültesi Dekanlığı yapmıştır. 1962 yılında Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Genel Fizik Kürsüsü profesörlüğüne atanmıştır. Ege Üniversitesi' nde Genel Fizik Kürsüsü' nü fiilen kuran ve Kuramsal Fizik Kürsüsü profesörlüğünü de vekâleten yürüten Prof. Dr. Celal Saraç, 12.12.1963 yılında Ege Üniversitesi Rektörlüğü'ne seçilmiştir. 13.7.1976 tarihinde yaş haddinden emekli olan Prof. Dr. Celal Saraç'a, Ege Üniversitesi Senatosu tarafından 7.5.1991 tarihinde şeref doktoru (Honorius- Causus) unvanı verilmiştir. Denel Fizik, Genel Fizik ve Kuramsal Fizik kürsülerinden oluşan fizik kürsüleri grubunun fiilen başkanı olarak değerli hizmetler vermiştir. Prof. Dr. Celal Saraç, üniversitedeki akademik görevleri yanında, Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü Klasikler Tercüme Bürosu üyeliği (1946-1962), Ankara Radyosu Ahlâki Muhasebeler Komisyonu Başkanlığı (1952-1958) ve Ege Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü Müdürlüğü (1964-1976) görevlerini de yapmıştır. Dokuzu tercüme, altısı telif olmak üzere 15 kitap, 60 bilimsel makale yanında çeşitli dergilerde popüler makaleleri de yayınlanmıştır. Prof. Dr. Celal Saraç Fransızca, Almanca, Arapça ve Farsça bilmekteydi. Prof. Dr. Celal Saraç, 23.08.1998 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.

SON OSMANLI EFENDİSİ

Prof. Dr. İsmet Ertaş (Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı ve Emekli Öğretim Üyesi)

Şimdi adını hatırlayamadığım bir İngiliz düşünürü "centilmen"i, şöyle tanımlıyor: "Gerçek bir centilmen; tek başına oturduğu karanlık bir odada esnerken, ağzını eliyle kapatan kimsedir". Bu tanıma uyan bir kişi az bulunur ama ben böyle bir centilmen tanıdığım için mutluyum. Bu centilmen, zamanın Urfa Müftüsü Müderris Abbas Bey'in oğlu, Prof. Dr. Celal Saraç'tır. Onun adını ilk kez 1951' de İstanbul Üniversitesi Fizik Kütüphanesi' nde rastladığım bir kitabından öğrenmiştim. Ancak, kendisini, 1962 yılında Ankara Üniversitesi'nden Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Genel Fizik Kürsüsü profesörlüğüne naklen atandığı zaman tanıdım. Ege Üniversitesi Genel Fizik Kürsüsü' nü kurup geliştiren Prof. Dr. Celal Saraç, Atatürk'ün 1933 yılında gerçekleştirdiği Üniversite Reformu'nda, İstanbul Üniversitesi Genel Fizik Enstitüsü'ne doçent olarak atanan ilk öğretim üyelerinden olup, Ankara Üniversitesi Fizik Bölümü'nün de kurucusudur. Bir dönem Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanlığı yapan Prof. Dr. Celal Saraç, Ege Üniversitesine naklen atandıktan bir yıl sonra 1963' de Ege Üniversitesi Rektörlüğü'ne seçilmiştir. Her ne kadar, öğrencisi olarak dersini dinlememiş isem de, kitaplarından yararlandığım için, Prof. Dr. Celal Saraç hocam sayılır. Celal Hoca giyimine, görünümüne daima dikkat eder; karşılaştığı kişilere, bunlar "öğrencisi de olsa, fötr şapkasını çıkararak selam verir; son derece nazik bir ses tonuyla konuşurdu. Gözüyle, sözüyle, görünüş ve davranışıyla kimseye rahatsızlık vermezdi. Herkese samimi duygular besler; kimseyi düşmanca eleştirmezdi. İzmir'in yaz sıcağını yaşayanlar bilirler. Mayıs ayından başlayarak artan sıcaklara rağmen, Celal Hoca'yı kravatsız gören olmamıştır.

Öğrencilerine yalnız öğretmekle yetinmeyip eğitmeye de çalışır; onların bir üniversiteliden beklenen örnek tutum, davranış ve görünüm içinde olmalarını hassasiyetle izler ve gerektiğinde bir baba şefkati ile uyarırdı. Koridorda yakası bağı açık bir öğrencisine rastladığında ona şefkatle yaklaşarak "Günaydın evladım, nasılsın? Seni böyle görünce üzüldüm. Bir sıkıntın mı var? Bu durumun bir üniversite öğrencisine

yakışmıyor. Küçüklere örnek olman lazım; lütfen yakam İlikle ve yarın da kravatsız gelme.” mealinde nasihat ettiğine birkaç kez tanık oldum. Emekli olduktan sonra, İstanbul'un Kadıköy tarafında satın aldığı küçük bir apartman dairesine taşındı. Meraklı olduğu bilim tarihi araştırmalarına yoğunlaştı ve bu alanda yeni eserler yayınladı. İstanbul'a her gidişimde onu ziyaret ettim. Kendisiyle oldukça sık mektuplaştık. Celal Hoca'nın sohbetleri gibi, mektupları da nazik ifadelerle yazılmış eğitici- öğretici belgeler niteliğinde idi. Lise edebiyat derslerinde ünlü yazarlarımızın mektuplarından örnekler okumuştuk. Celal Hoca'nın mektupları onları hatırlatıyordu. Yazışma konunuza denk getirip ya ünlü filozofların sözlerinden ya da ünlü edebiyatçılarımızın şiirlerinden örnekler verirdi. Ben, hep onun gibi mektup yazamamanın eksikliğini hissettim. Mektuplarım hâlâ saklıyorum.

Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı olarak görev yaptığım 1980' li yıllarda, davetimiz üzerine bizi kırmayarak, senede bir iki kez konferans vermek üzere fakültemize şeref verirdi. İlk gelişinde, dekanlık binası kapısından girerken, büyüğüm olarak kendisine yol verdim. Hemen geri çekildi ve ısrarla benim önce geçmemi istedi. Bir ara yalnız kaldığımızda, bu davranışını açıklama ihtiyacı duydu. "Biz ikimiz yalnızken yol yaşlının olabilir. Ancak yanımızda üçüncü biri varsa yol makam sahibinindir. Bunu unutmayınız” dedi.

Celal Hoca, arkada beş ömre sığabilecek aşınmaz yazılı ve canlı birçok eser bırakarak 23.8.1998 yılında aramızdan ayrıldı ve "Cumhuriyete Kanat Gerenler” arasında yerini aldı. Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Kurucu Rektörü Prof. Dr. Ömer Yiğitbaşı, Celal Hoca'yı "Son Osmanlı Efendisi” olarak tanımlardı. Onu, bundan daha iyi anımsatacak başka bir deyim düşünemiyorum.